

HNÍZDĚNÍ HÝLA RUDÉHO (*Carpodacus erythrinus*)
U LIPNICE NAD SÁZAVOU V OKRESE HAVLÍČKŮV BROD

THE BREEDING OF SCARLET ROSEFINCH (*Carpodacus erythrinus*)
NEAR LIPNICE IN THE DISTRICT OF HAVLÍČKŮV BROD

Ivan Kunstmüller

ÚVOD

Hýl rudý (*Carpodacus erythrinus*) je druh s palearktickým typem rozšíření. Hýl rudý evropský obývá Evropu a západní Sibiř. Tažný druh, zimující v jižní Asii od Iráku po Indočínu (HUDEC a kol. 1983). V ČSFR hnízdí převážně ve východní části území, v posledních letech neustále rozšiřuje svůj hnízdní areál směrem na západ (ŠTASTNÝ a kol. 1987).

POPIS LOKALITY

Hnízdní lokalita se nachází v SZ části Českomoravské vysočiny na bažinatých loukách na přítoku rybníka Kamenná trouba, západně od obce Lipnice n. Sáz. v okrese Havlíčkův Brod ve výšce 480 m m.m. Jedná se o rozsáhlejší terénní proláklinu s typickou bahenní květenou, s rákosovými porosty, s roztroušenými porosty olší, vrb a keřovitých vrbin.

HNÍZDĚNÍ

Dne 11.6.1990 jsem na uvedené lokalitě zaslechl zpěv samce hýla rudého (*Carpodacus erythrinus*), kterého jsem zde slyšel zpívat už v loňském hnízdním období. Po krátkém pátrání po vrcholcích keřů, rostoucích na bažinaté louce, jsem spatřil na jednom z keřů zpívajícího, krásně karmínově vybarveného samce. Poté zalétl do porostu tužebníku jilmového (*Filipendula ulmaria*), tato statná bylina tvoří převládající vegetaci v hnízdním biotopu. Asi po 3 minutách samec z porostu vzlétl a usedl na vyšší suchou bylinu a zde si začal důkladně otírat zobák o stonek byliny. To nasvědčovalo, že asi krmil na hnízdě, které se mi pak podařilo celkem snadno najít. Sedící samici jsem vyrušil, až když jsem se dotkl hnízda, ve kterém byla 6 kusová snůška vajec jasně modré barvy, na tupém pólu jemně černohnědě skvrněných.

Popis hnízda - základ postaven ze suchých travin a stébel, kotlinka byla jen z jemných travin, samotné hnízdo bylo upevněno u stonku tužebníku jilmového. Hnízdo bylo nakloněné a chatrně upevněno, takže jsem ho musel odspodu podložit suchými stonky. Nad bahnitým terénem bylo 60 cm vysoko. Hnízdo jsem fotografoval a místo si označil; samice stále přeletuje v obloucích v těsné blízkosti. Poté jsem porost opustil a asi ze 100 m pozoroval jak se samice ihned na hnízdo vrací. Samec začal přeletovat z keře na keř a opět začal zpívat. Po půl hodině zaletuje ke hnízdu, po několika minutách vylétl z porostu a usedl na suchou bylinu a opět si otíral zobák. To dokazuje, že samici během inkubace na hnízdě krmí.

Při další návštěvě lokality dne 22.6.1990 bylo v hnízdě již 6 mláďat, ještě holých, vidících, s plně vyvinutými pouzdry. Přes holá holátka bylo jasně vidět obsah potravy, celá semínka (žlutá, zelená, červená) různých bylin. Samice neseďela (bylo polojasno, teplo, +23° C), oba staří ptáci krmili. Na hnízdě se nezdrželi déle než-li 1,45 min., po nakrmení odnášeli trus, který za letu po 20-30 metrech pouštěli. Tento den mohlo být mláďatům 6-7 dní a byla okroužkována.

Lokalitu jsem opět našel 28.6. 1990 a už při vstupu do porostu tužebníku jilmového začali staří ptáci přeletovat nad porostem a varovně volat. Bylo jasné, že už vyvedli, což potvrdila kontrola hnízda, které bylo prázdné, hnízdní kotlinka sešlapána, plná prachu z rozpadlých pouzder, na okrajích hnízda byl trus. Tento den bylo mláďatům 12-13 dní, po zpětném propočtu byl začátek snůšky pravděpodobně 30.5., při inkubaci od 3.6. do 15.6.1990. Úspěšným vyvedením mladých bylo tak doloženo první hnízdění hýla rudého v okrese Havlíčkův Brod.

SOUHRN

Již v roce 1989 byl na bažinaté lokalitě v nadmořské výšce 480 m u Lipnice nad Sázavou v okrese Havlíčkův Brod pozorován a slyšen zpívající samec hýla rudého (*Carpodacus erythrinus*). Dne 11.6.1990 bylo nalezeno hnízdo se snůškou 6 vajec, samice pevně sedí a samec jí na hnízdě krmí. Hnízdo bylo umístěno v tužebníku jilmovém (*Filipendula ulmaria*), 60 cm nad bahnitým terénem. 22.6. na hnízdě 6 mláďat, holých, vidících, ve stáří 6-7 dní, jež oba staří krmí. Dne 28.6. hnízdo prázdné, mláďata vyvedená v porostu, nad kterým staří ptáci přeletují a varovně volají. Podle zpětného propočtu byl začátek snůšky

pravděpodobně 30.5.1990. Mladí ptáci byli ve stáří 6-7 dní krmeni bylinnými semínky, které bylo možno vidět v holých volátkách. Jedná se o první doložené hnízdění v okrese Havlíčkův Brod.

SUMMARY

The breeding of Scarlet Rosefinch (*Carpodacus erythrinus*) near Lipnice in the district of Havlíčkův Brod is described. It is the first breeding that is supported from this part of the Bohemian and Moravian hills.

LITERATURA

Černý, W., 1980: Ptáci. Praha: 230.

Hudec, K. a spol., 1983: Fauna ČSSR. Ptáci III/2. Praha: 1071 - 1077.

Štastný, K., Randík, A., Hudec, K., 1987: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČSSR 1973/77. Praha: 440 - 441.

Adresa autora:

Ivan Kunstmüller
Žižkov II/1279
580 01 Havlíčkův Brod